

ความเป็นอื่นของชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้าง สองฝั่งแม่น้ำของระหว่างปี ค.ศ. 1713-1953

The Otherness of the Laotians Sharing Lanxang Cultural Heritage on Both Sides of the Mekong River during 1713-1953 A.D.

สุธิดา ตันเลิศ¹

Sutida Tonlerd

Received: 27 April 2020/ Revised: 20 June 2021/ Accepted: 24 June 2021.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นอื่นของชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งแม่น้ำของ ระหว่างปีค.ศ. 1713-1953 โดยใช้มุมมองทางประวัติศาสตร์ ใช้การวิเคราะห์เอกสารลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา ผู้เขียนยึดนิยามความเป็นอื่นจากมุมมองนักคิดสังคมนิยมที่ตั้งข้อสังเกตว่า ความขัดแย้งของมนุษยชาติมีพื้นฐานมาจากการรังเกียจเดียดฉันท์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็นหลัก คือ ชุมชนสองฝั่งของ จุดกำเนิดความเป็นอื่นระหว่างกัน รัชชาติแบบใหม่ ภาวตรภาพของคนสองฝั่งของ ผลการศึกษาพบว่า ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในสมัยจารีตที่เติบโตมาจากหน่วยการเมืองขนาดเล็กไม่มีเอกภาพทางการเมือง คนล้านช้างมีจุดร่วมทางวัฒนธรรมการเมืองที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการ คือ การนับถือสิ่งเหนือธรรมชาติ สื่อสารภาษาลาว นับถือพุทธศาสนา และมีจารีตปฏิบัติในประเพณีฮีต 12 คอง 14 คนล้านช้างสองฝั่งของเริ่มเกิดความรู้สึกเป็นอื่นระหว่างกันในช่วงการก่อตัวของรัชชาติแบบใหม่ (ค.ศ. 1893-1953) เมื่อ รัฐบาลสองฝั่งของใช้การขัดเกลากลเมืองแบบใหม่ให้จงรักภักดีต่อรัฐ

¹อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อีเมล sutida.t@ubu.ac.th

ที่ต้องเลื่อมใสในพุทธศาสนา และระบอบราชาธิปไตย ในเวลาเดียวกัน กลุ่มเคลื่อนไหวแบบสังคมนิยมได้เผยแพร่ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยประชาชนกับการปกครองด้วยระบบพรรคเดียวต่อคนในพื้นที่ปกครองของตนเอง

คำสำคัญ: ความเป็นอื่นของชาวลาว, ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้าง, สองฝั่งแม่น้ำของ, ประวัติศาสตร์ ช่วงปี ค.ศ. 1713-1953

Abstract

This article seeks to explore and analyze the sense of otherness experienced by the Laotians who shared the Lan Xang cultural heritage on both sides of the Mekong River during 1713-1953 A.D. The author conducted this study using a historical approach, whereby relevant historical sources were synthesized. This study was influenced by the concept of otherness through the perspective of socialist thinkers who stated that “the problem of humankind stems from discrimination against races and cultures of one another.” Four areas of study were investigated: the communities located on both sides of the Mekong River, the origin of otherness, the modern nation state, and the fraternity/brotherhood of the Mekong People. The findings shed light on the perceived identity of the Lan Xang people during the period that evolved from disunited political units but still shared Lan Xang cultural heritages (i.e., using the Lao language as a primary means of communication, believing in animism, and having faith in Buddhism and practices known as heet 12 kong 14). It was found that Lan Xang people felt the sense of otherness or differences from one another during the emersion of the modern nation state (1893-1953 A.D.). During this period, the governments of the two countries along the Mekong River educated their citizens to stay loyal to the monarchy and Buddhism. At the same time, the socialist movement taught its

followers to believe in the people's democratic system and the monolithic political party.

Keywords: the otherness of the Laotian, Lanxang cultural heritage's sharers, both sides of the Mekong River, history during 1713-1953 A.D.

ปัจจุบันชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งแม่น้ำของบางส่วนมีความรู้สึกเป็นอื่นระหว่างกัน ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างฝั่งขวาหรือฝั่งตะวันตกแม่น้ำของส่วนใหญ่ปฏิเสธความเป็นลาว มีหน้าซำยังดูแคลนความเป็นลาว ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างฝั่งซ้ายหรือฝั่งตะวันออกแม่น้ำของส่วนใหญ่มีความรู้สึกไม่ไว้วางใจชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างฝั่งขวาแม่น้ำของ โดยเรียกคนชุมชนนี้ว่า “คนไทยอีสาน” บทความนี้ต้องการเปิดประเด็นความเป็นอื่นของคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งโขง เริ่มศึกษาในปี ค.ศ. 1713 เมื่อ พระครูโพนสะเม็กยกเมืองจำปาศักดิ์ให้เจ้าสร้อยศรีสมุทรหน่อพุทธางกูรปกครอง สิ้นสุดปี ค.ศ. 1953 ฝรั่งเศสยุติการปกครองแคว้นลาว เมื่อ ความปรองดองกับความยั่งยืน คือ วาทกรรมหลักของโลกไร้พรมแดน พวกเราจะสร้างให้ชุมชนสองฝั่งของอาศัยร่วมกันตามหลักภราดรภาพได้อย่างไร เริ่มด้วยการวิเคราะห์ชุมชนสองฝั่งของ จุดกำเนิดความเป็นอื่นระหว่างกัน รัฐชาติแบบใหม่ ภราดรภาพของชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของ

1. ชุมชนสองฝั่งของ

ชุมชนสองฝั่งของหมายถึง พื้นที่สองฝากฝั่งของฝั่งตะวันออกหรือฝั่งซ้าย คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและพื้นที่ฝั่งตะวันออกหรือฝั่งขวาแม่น้ำของคือราชอาณาจักรไทย คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของ คือ กลุ่มคนที่มีรากเหง้าการใช้วัฒนธรรมร่วมกันมาอย่างยาวนาน ราวคริสต์ศตวรรษที่ 7-8 ก่อนคริสตกาล กลุ่มคนที่พูดภาษาไทยเริ่มเคลื่อนตัวสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาษีกำเนิดของคนไทยมี 5 กลุ่มใหญ่ๆ คือ 1. เตเรียน เดอ ลาคูเปอริ เชื่อว่าถิ่นกำเนิดคนไทยอยู่ที่มณฑลเสฉวน มณฑลยูนนานอินโดจีน 2. วิลเลียม คลิฟตัน ด็อด เชื่อว่าคนไทยมาจากเขาอัลไต ขวามองโกล (อ้ายลาว หรือต๋ามุง) ครอบคลุมพื้นที่ตอนใต้จีนและอินโดจีน 3. วูลแฟรม อีเบอร์

ฮาด, เฟรเดอริก โมต, วิลเลียม เก็ดนีย์ เชื่อว่า คนไทยกระจายตัวอยู่ในตอนใต้ของจีน และทางภาคเหนือของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐอัสสัม 4. นายแพทย์สุด แสงวิเชียร ศาสตราจารย์ชั้น อยู่ดี เชื่อว่าคนไทยเดิมอยู่ที่นี้ ประเทศไทยในปัจจุบัน 5. นายแพทย์ สมศักดิ์ พันธุ์สมบูรณ์ และนายแพทย์ประเวศ วะสี คนไทยอยู่ในคาบสมุทรมาลายูและ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (Terwiel, Diller, & Satthayavatthana, 1990) เมื่ออาณาจักรกัมพูชาเริ่มเสื่อมสลายตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 13 เป็นต้นมา กลุ่มคนที่พูด ภาษา -ตระกูลชาติไทได้เริ่มก่อร่างสร้างตัวขึ้นอย่างเป็นปึกแผ่น เช่น ปาไปซิฟู (Wang, 1989) สุโขทัย อโยธยา ล้านนา และล้านช้าง เป็นต้น กลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไทในพื้นที่ล้านนา ล้านช้างและรัฐไตในยูนาน ได้เริ่มรังสรรค์วัฒนธรรมร่วมกันอันเป็น เอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว อาทิเช่น ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และ กฎหมาย กลุ่มที่อาศัยในพื้นที่ตอนบนแม่น้ำโขง และแม่น้ำคานได้เรียนกลุ่มตนเองว่า “ลาว” (Phumisak, 1992: 394)

ในปี ค.ศ. 1353 พระเจ้าฟ้ารุ่งสถาปนาอาณาจักรล้านช้าง ณ เมืองขวา เมือง เชียงดงเชียงทอง เปลี่ยนชื่อเป็นหลวงพระบางสมัยพระวิสุล (ค.ศ.1502) พระเจ้าฟ้ารุ่งม ปกครองดินแดนสองฝั่งของมาถึงที่ราบสูงโคราช ชุมชนฝั่งขวาแม่น้ำโขง เช่น เมืองสาเกต เมืองกะบอง เมืองนะคอนซึ่งต้องถวายบรรณาการให้กับราชสำนักหลวงพระบาง แลกเปลี่ยนกับการให้ความคุ้มครองและอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ กษัตริย์ล้านช้าง คือผู้ปกครองคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้าง หมายถึง คนที่พูดภาษาตระกูล ไทลาว เป็นกลุ่มคนที่อาศัยในพื้นที่อาณาจักรล้านช้าง สมัยจารีต ระบบโครงสร้างทาง เศรษฐกิจ การเมืองและสังคมมีลักษณะแบบพึ่งพาอาศัยในรูปแบบความสัมพันธ์เชิง อุปถัมภ์โครงสร้างทางการเมืองของล้านช้างจึงมีลักษณะหลวม ๆ หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ชี้ให้เห็นว่า เมื่อชาวลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงต้องการลี้ภัย หรือเกิดกรณี พิพาท ผู้เลี้ยงปล้ำมักจะหลีกเลี่ยงการปะทะกันอย่างรุนแรง ด้วยการหลบหนีมาซ่อนตัว ยังดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขงที่อาณาจักรล้านช้างมีอาจตามมารังควานเช่นสมัยพระสุริ ยวงศาธรรมิกราช เครื่องญาติบางพระองค์ต้องหลบหนีออกจากพื้นที่ฝั่งตะวันออกหรือ ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง กล่าวคือ เจ้าบุญชูหนีไปบวชอาศัยที่ภูทอกโฮง เจ้าปู่ไปอาศัยที่ นครพนม เจ้าสร้อยหนีไปพึ่งพิงหลวงพระครูโพนสะเม็กอพยพลงใต้ (Jumsai,1971:77,80)คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของมีการใช้วัฒนธรรมหลัก

ร่วมกันใน การนับถือผีหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ พุทธศาสนาประเพณีฮีต 12 คอง 14 และสื่อสารด้วยภาษาลาว

แผนที่ 1 : ภาพแผนที่อาณาจักรล้านช้างสมัยเจ้าฟ้าจ๋ม ห้องจัดแสดงที่ 2 ประวัติศาสตร์ลาว พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่มา: สุธิตา ตันเลิศ วันที่ 2 พฤษภาคม ค.ศ. 2017

การเมืองขนาดเล็กที่รวมตัวกันอย่างหลวม ๆ รัฐบาลสยามได้แบ่งล้านช้างสองฝั่งแม่น้ำของออกเป็น 4 ศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองหลัก คือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ อุบลราชธานีและจำปาศักดิ์ อุบลราชธานีเป็นกลุ่มอำนาจทางการเมืองเดียวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแบ่งล้านช้าง ในขณะที่หลวงพระบาง เวียงจันทน์และจำปาศักดิ์ คืออาณัติของพระยาสุรสีห์เจ้าฟ้าฯ คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของมีการใช้วัฒนธรรมหลักร่วมกันในการนับถือผีหรือสิ่งเหนือธรรมชาติพุทธศาสนาประเพณีฮัต 12 คอง 14 และสื่อสารด้วยภาษาลาว

ระหว่างปี ค.ศ. 1893-1953คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งแม่น้ำของได้เรียนรู้และปรับตัวให้สอดคล้องกับการเติบโตของรัฐในฐานะประชาชนของชาติแบบใหม่ที่ทันสมัย ซึ่งรัฐบาลสองฝั่งของพยายามเป็นอย่างยิ่งยึดในการปลูกจิตสำนึกให้กับพลเมืองให้เกิดความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันและจงรักภักดีกับรัฐ สายสัมพันธ์ของชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของพบพานกับความเป็นอื่นระหว่างกันได้อย่างไร

2. จุดกำเนิดความเป็นอื่นระหว่างกัน

บทความนี้ ใช้แนวคิดความเป็นอื่นที่มีรากมาจาก “ความรู้สึกแปลกแยกของมวลมนุษยชาติที่มีต่อกัน” ตามข้อเสนอของนักคิดสังคมนิยมที่วิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งของสังคมหรือมนุษย์เกิดมาจาก “ความรู้สึกรังเกียจเหยียดฉันท์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม”(Woothong, 1996: Personal Communication; Coser,1990: 18-23) มาร์กซ์และเอนเงิลส์วิเคราะห์ความแปลกแยกเกิดขึ้นในช่วงสังคมสมัยใหม่ เมื่อชนชั้นนายทุนแปลกแยกจากชนชั้นกรรมาชีพ เนื่องจากเป็นผู้ครอบครองปัจจัยการผลิต (Marx and Engels, 2002: 219-244) ซึ่งประเด็นเหล่านี้อยู่นอกเหนือการวิเคราะห์มีข้อสังเกตว่า ชาวลาวสองฝั่งแม่น้ำของได้เผชิญกับความเป็นอื่นระหว่างกัน หรือมีความรู้สึกเป็นอื่นต่อกันนั้น เกิดจากโครงสร้างส่วนบน ซึ่งถูกกำหนดขึ้นมาจากชนชั้นปกครองประกอบด้วยศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองขนาดเล็ก ความหลากหลายทางเชื้อชาติกับวัฒนธรรม สงครามกับความขัดแย้งและรัฐชาติแบบใหม่

2.1 ศูนย์อำนาจทางการเมืองขนาดเล็ก

ศูนย์อำนาจทางการเมืองขนาดเล็ก หมายถึง หน่วยทางการเมืองในสมัยจารีต ที่กระจัดกระจายเป็นเอกเทศ เช่น เมืองสาเกต เมืองไผ่หนาม (เวียงจันทน์) เมืองชวา และเมืองพวนประชากรที่อาศัยในศูนย์อำนาจเหล่านี้ต่างขึ้นตรงผู้นำทางการเมือง หรือ ผู้ปกครองที่ตนเองสังกัด รูปแบบความสัมพันธ์ของคนในสังกัดกับผู้ปกครองใช้อธิปไตย ระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของรัฐสมัยจารีต ผู้ปกครองให้ความคุ้มครองด้านความปลอดภัยการดำรงชีวิตแก่พลเมืองของตนเองศูนย์อำนาจทางการเมืองขนาดเล็กสมัยจารีตของล้านช้างสะท้อนโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองและสังคมของล้านช้างที่มีรากฐานมาจากโครงสร้างของพหุสังคมและวัฒนธรรม

ในสมัยจารีต (ค.ศ. 1353-1893) คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของต่าง ขึ้นตรงต่อศูนย์อำนาจทางการเมืองที่ตนเองสังกัด ผูกพันกับชนชั้นปกครองของเมือง ศูนย์อำนาจที่คุ้มครองตนเอง จุดนี้เอง ที่สร้างอัตลักษณ์ให้กับ คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างเป็นคนไร้สำนึกของความรู้สึกร่วมของการเป็นพวกพ้องเดียวกันทางการเมืองช่วงปี ค.ศ. 1353-1556 ล้านช้างมีศูนย์อำนาจทางการเมืองที่นครหลวงพระบาง ควบคุมเมืองรอง หรือ เมืองบริวารเช่น อาณาจักรลาวพวนแห่งเชียงขวาง อาณาจักรไทลื้อแห่งเมืองสิง เมืองเวียงจันทน์ เมืองร้อยเอ็ด อย่างหลวม ๆ ผ่านระบบบรรณาการ วงอำนาจนี้กินระยะเวลาราว 3 รุ่น ทว่า เมื่อผู้นำที่ปรึกษาสามารถหมดอำนาจลงไป ทายาทที่สืบต่ออำนาจที่เข้มแข็งยังคงรักษาวงจรทางการเมืองของอาณาจักรเอาไว้ได้ แต่เมื่อทายาทอ่อนแอ อาณาจักรจะล่มสลาย แยกแยกเป็นเอกเทศ เพื่อรอคอยผู้นำที่เข้มแข็งมาสร้างเสถียรภาพทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง กรณีศึกษา วงอำนาจของอาณาจักรหลวงพระบาง สามรัชสมัยพระเจ้าฟ้างุ้ม (ครองราชย์ ค.ศ. 1353-1371) จัดรูปแบบการเมืองการปกครองระบบอาญาสี่ พุทธศาสนาเถรวาท ฮีต 12 คอง 14 พระเจ้าสามแสนไท (ครองราชย์ ค.ศ. 1353-1371) กับเจ้าล้านคำแดง (ครองราชย์ ค.ศ. 1353-1371) ความเข้มแข็งของล้านช้างหลวงพระบางสมัยพระวิบูลราชเจ้า (ครองราชย์ ค.ศ. 1502-1520 แต่งตำนานขุนบรมราชาธิราช กาพย์วิบูลมาลี พระโพธิสารราชเจ้า (ครองราชย์ ค.ศ. 1520-1540) ส่งเสริมพุทธศาสนาประกาศห้ามนับถือผี และพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช (ครองราชย์ ค.ศ. 1548-1571) (Boulanger, 1931: 35-72)

อาณาจักรล้านช้างแยกตัวออกเป็น 3 ศูนย์กลางอำนาจหลัก กล่าวคือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์และจำปาศักดิ์ ส่งผลต่อการสร้างความแปลกแยกให้กับคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างที่หันไปผูกพันกับชนชั้นผู้ปกครองในศูนย์อำนาจที่ตนเองสังกัด กล่าวคือ ประชากรอาศัยในอาณาจักรล้านช้างหลวงพระบางมักติดต่อราชวงศ์หลวงพระบาง ประชากรที่อาศัยในเขตล้านช้างเวียงจันทน์ผูกพันกับราชวงศ์ล้านช้างเวียงจันทน์ ประชากรที่อาศัยในเขตปกครองของอาณาจักรจำปาศักดิ์มักติดต่อราชวงศ์จำปาศักดิ์มีข้อสังเกตว่า ชนชั้นนำของอาณาจักรล้านช้าง โดยรวมไม่มีแนวคิดของการเป็นพวกพ้องเดียวกัน เพราะมีรากฐานมาจากหน่วยการเมืองที่เป็นเอกเทศ ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของจึงเป็นกลุ่มคนที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับหน่วยการเมืองที่ตนสังกัด เพื่อความปลอดภัย

สมัยสยามปกครองชุมชนสองฝั่งของ เราพบความมั่นคงของวงอำนาจทางการเมืองของเวียงจันทน์กับเมืองอุบลราชธานี 3 รุ่น สิ้นสุดผู้ปกครองวงจระอำนาจนี้ ถือเป็นจุดสิ้นสุดราชวงศ์และอาณาจักรเวียงจันทน์กับสิ้นสุดบทบาทของอาณาจักรเมืองอุบลในฐานะ “เจ้าเมืองอุบลราชธานี” ลงไป วงอำนาจของอาณาจักรเวียงจันทน์ เจ้านันทเสน (ครองราชย์ ค.ศ. 1782-1794) เจ้าอินทวงศ์ (ครองราชย์ ค.ศ. 1794-1805) และเจ้าอนุวงศ์ (ครองราชย์ ค.ศ. 1805-1828) (Boulangier, 1931: 157-159) วงอำนาจเมืองอุบลราชธานี เจ้าคำผง หรือพระพุทุมวราชวงษาครองเมืองระหว่างปี ค.ศ. 1780-1794 พระพรหมสุริยวงศ์ครองเมือง ค.ศ. 1794-1844 พระพรหมวราชสุริยวงศ์ครองเมือง ค.ศ. 1844-1863 (Wipakpotjanakit, 2014: 97-119) ประชากรที่อาศัยในศูนย์อำนาจเหล่านี้ต่างขึ้นตรงผู้นำทางการเมือง หรือผู้ปกครองที่ตนเองสังกัด รูปแบบความสัมพันธ์ของคนในสังกัดกับผู้ปกครองใช้อธิบายระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของรัฐสมัยจารีต ผู้ปกครองให้ความสำคัญคุ้มครองด้านความปลอดภัย การดำรงชีวิตคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งเรียนรู้และปรับตัวให้สอดคล้องกับการเติบโตของศูนย์อำนาจทางการเมืองที่ตนสังกัดคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของยังใช้วัฒนธรรมหลักร่วมกันในการนับถือผีหรือสิ่งเหนือธรรมชาติพุทธศาสนาประเพณีฮีต 12 คอง 14 และสื่อสารด้วยภาษาลาว วรรณกรรมล้านช้างศิลปวิทยาการที่เกิดขึ้นสมันพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช อาทิสังขิลปะชัย จำปาสีตัน ตำนานพระธาตุพนมยังได้รับการสานต่อ เผยแพร่ในชุมชนชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของ

สยามปกครองล้านช้าง คือ จุดกำเนิดความเป็นอื่นระหว่างกันในกลุ่มคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของ สยามตระหนักถึงโครงสร้างทางการเมืองของล้านช้าง จัดแบ่งล้านช้างสองฝั่งแม่น้ำของออกเป็น 4 ศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองหลัก คือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ อุบลราชธานีและจำปาศักดิ์ บรรดาผู้นำต่างแข่งขันกันเอาความดีความชอบจากสยาม หลวงพระบางบาดหมางกับเวียงจันทน์ เวียงจันทน์บาดหมางกับอุบลราชธานีและจำปาศักดิ์ หลังสงครามเจ้าอนุวงศ์ รัฐบาลสยามลดเมืองเวียงจันทน์เป็นเมืองรอง พร้อมส่งเสริมการตั้งเมืองใหม่ในพื้นที่ฝั่งตะวันตกแม่น้ำของ ตอกย้ำศูนย์กลางทางการเมืองขนาดเล็กของโครงสร้างทางการเมืองของล้านช้าง โดยผู้ปกครองสยามกำกับดูแล คือ นโยบายการแบ่งแยกและปกครองที่วางระบบให้คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างเกิดความรู้สึกเป็นอื่นระหว่างกันบนระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นฐานให้กับระบบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในช่วงเวลาต่อมา กล่าวคือ ช่วงรัฐชาติแบบใหม่ (ค.ศ. 1893-1953) ความหลากหลายทางเชื้อชาติกับวัฒนธรรมยังเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเป็นอื่นระหว่างกัน

2.2 ความหลากหลายทางเชื้อชาติกับวัฒนธรรม

ชุมชนสองฝั่งลำน้ำของเป็นดินแดนของคนหลากหลายเชื้อชาติและวัฒนธรรม คนที่อยู่นอกกลุ่มวัฒนธรรมล้านช้าง สามารถประสมกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกับคนที่ใช้วัฒนธรรมล้านช้างได้ เมื่อหันมานับถือพุทธศาสนา เช่น บางส่วนของชาวไทแดง ไทขาว ไทดำ ไทพวนที่อาศัยบนที่สูง นับถือผี เมื่อลงมาอาศัยบนพื้นที่ราบปะปนกับคนลาวก็นับถือพุทธศาสนาเพิ่มด้วย (Evans, 2006: 7-8) หมู่บ้านส่วยในเขตสาละวันกลมกลืนกับวัฒนธรรมกระเสหลักมีลักษณะแบบคนลาว (Aymonier, 1996: 96) นักชาติพันธุ์มองว่าความแตกต่างของกลุ่มคนไม่ใช่สาเหตุที่นำมาสู่ปัญหาความขัดแย้งถึงขั้นต้องเข่นฆ่ากันให้ตายไปข้างหนึ่ง (Cohen, 2009: 84) อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของเชื้อชาติกับวัฒนธรรมในลาวสมัยจารีต การแบ่งเขา แบ่งเรานั้น ความแตกต่างทางเชื้อชาติกับวัฒนธรรม คือ การก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นอื่นระหว่างกัน ซึ่งบ่อยครั้งเป็นมูลเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่ความเป็นความตาย หรือโศกนาฏกรรม อาทิ การค้าทาส การตีข่าที่นำไปสู่สงครามเจ้าอนุวงศ์

สมัยรัชกาลที่ 2 คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างบางพื้นที่ กับตัวแทนราชสำนัก บางกอกไม่ได้มองว่ากลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมลาวมีฐานะที่เท่าเทียมกับตนเอง คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของกล่าวคือ ชุมชนราชวงศ์- จำปาศักดิ์ ก็กับกลุ่มอาญาสี่เมืองอุบล มีประเพณีการส่งส่วยแรงงานทดแทนส่วยสิ่งของ พวกเขาเรียกประเพณีนี้ว่า “การตีข้า” โดยผู้นำสองศูนย์อำนาจจะคัดสรรกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิม ที่ไม่ยอมอยู่ภายใต้ อาณัติของสยามหรือไม่ส่งส่วยให้กับสยาม คือ กลุ่มเป้าหมายที่จะถูกจับมาเป็น ส่วยแรงงาน หรือทาส (Tonlerd, 2012: 229-262) เติม วิชาคย์พจนกิจ ระบุคนในเมืองอุบล ยังค้าขายทาส หลังการยกเลิกระบบไพร่และทาส (Wiphakpojjanakit, 2014: 129) เจ้าเมืองโคราชได้เดินทางลงมาปราบขบถอ้ายสาเซียดใจ ส่งผลต่อการเกิดประเพณี “การตีข้า” ความว่า “พอกองทัพเมืองนครราชสีมายกไปถึงก็พากันไปเมืองจำปาศักดิ์ แลพากันยกไปตีข้ามาแต่ครั้งนั้น” (Fine Arts Department of Thailand, 2002: 308) เอกสารพื้นเรียง กล่าวถึงบทบาทเจ้าเมืองโคราชกับ “การตีข้า” ความว่า “...มุนช่งซื่อ ครราชแท้ เป็นเมืองปลายด่าน จริงแล้ว มันก็จัดคนได้ โยธาพันหนึ่ง ไปนั่งด้อน ขนนั้นไว้ที่โขง หั้นแล้ว ผูกชาวคำ นาวาขึ้นล่อง มานั้น มันก็จับผูกไว้ เทื่อรบเอาแท้แล้ว...” (Chumphon, 1982: 75)

Etienne Aymonier (1996: 87) เดินทางเข้ามาสำรวจจารึกในพื้นที่สองฝั่งของ ระหว่างเดือนกันยายนค.ศ. 1882 ถึงเดือนมีนาคม ค.ศ. 1883 ได้บันทึกเรื่องราวความเป็นอื่นระหว่างคนลาวกับเผ่ากะเวตในพื้นที่อัตตะปือ ที่นำไปสู่วงจรการค้าทาส ดังนี้ “ลึกเข้าไปดงทางทิศตะวันออก มีหมู่บ้านเผ่ากะเวตซึ่งไม่ยอมจำนน เนื่องจากเขาไม่รู้จักจะเอาใครเป็นหัวหน้า ต่างคนก็มีอิสระและความเสมอภาคกันอย่างเต็มเปี่ยม แต่พวกเขาก็ถูกล่าหรือทำการล่าคน เพื่อสนับสนุนการค้าขายข้าทาส” ความแตกต่างของเชื้อชาติกับวัฒนธรรมยังสร้างความเป็นอื่น การแบ่งเขาแบ่งเรา ก่อเกิดการแบ่งชนชั้นในชุมชนคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของ ประกอบด้วยชนชั้นผู้ปกครอง ไพร่ และทาส มีข้อสังเกตว่า กลุ่มคนดั้งเดิมที่ไม่ยอมเสียภาษีให้กับรัฐบาลสยาม คือ กลุ่มคนหรือชุมชนที่จะถูกไล่ล่ามาเป็นทาส ตัวแทนรัฐบาลสยาม กล่าวคือ เจ้าเมืองนครราชสีมา อาญาสี่เมืองจำปาศักดิ์กับอาญาสี่เมืองอุบลบางส่วน พ่อค้าทาส หรือ “กลุ่มชนเผ่าที่ยอมจำนน” คือตัวละครที่สังเกตเห็นความแตกต่างของกลุ่มเชื้อชาติกับวัฒนธรรม พวกเขาดำเนินกิจกรรมการค้าทาส ซึ่งความเป็นอื่นที่ปรากฏนั้น คือ ประวัติศาสตร์ที่

สลัซซ์ซ็อนเกี่ยวพันและพัฒนาไปสู่ประเด็นการเมืองชาติพันธุ์ในลาวตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1910 เป็นต้นมา ความแตกต่างทางเชื้อชาติกับวัฒนธรรมนั้น สร้างความรู้สึกเป็นอื่นให้กับผู้คน พร้อมกันนั้น ยังเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่สงครามกับความขัดแย้งได้

2.3 สงครามกับความขัดแย้ง

บทความนี้ วิเคราะห์ลำดับเหตุการณ์สงครามกับความขัดแย้งช่วงปี ค.ศ. 1703-1953 เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเป็นอื่นให้กับชุมชนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของ 2 มี 5 ประเด็น คือ การแยกตัว การตั้งอาณาจักร การตั้งเมืองใหม่ การก่อกบฏสงคราม การก่อกบฏ และการประท้วง ประวัติศาสตร์นิพนธ์ลาวแบบสังคมนิยมให้ความสำคัญต่อนโยบายการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลสยามกับรัฐบาลฝรั่งเศสเป็นมูลเหตุให้เกิดสงครามกับความขัดแย้ง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ 1

ประเด็นที่ 1 การแยกตัว การตั้งอาณาจักร การตั้งเมืองใหม่ การอพยพลงใต้ของพระครูโพนสะเม็กนำไปสู่การตั้งศูนย์อำนาจของคนทีพูดภาษาตระกูลไทเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ล้านช้าง บนพื้นที่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง (Tonlerd and Suksumret, 2013: 306-366) กรณีพิพาทของเจ้ากิงสิราชกับเจ้าไชยองค์เว้ ส่งผลต่อการตั้งตนเป็นอิสระของเจ้ากิงสิราช โดยการรื้อฟื้นนครหลวงพระบางให้เป็นศูนย์อำนาจทางการเมืองของอาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง (Vilavong, 1996: 136-137) ศูนย์อำนาจเดิมแห่งนี้มีสายสัมพันธ์ที่ดีกับราชสำนักบางกอก กรณีพิพาทของพระเจ้าศิริบุญสารกับพระวอพระตา ส่งผลต่อการอพยพของพระวอพระตมายังพื้นที่ฝั่งขวาแม่น้ำโขง (Vilavong, 1996: 138) พระบิดาของเจ้าอนุวงศ์ คือ เจ้าศิริบุญสารได้ส่งกองกำลังไล่ล่า กลุ่มพระวอพระตาถึง 3 ครั้งด้วยกัน ท้ายที่สุดกลุ่มพระวอ เจ้าคำผงได้ขอความช่วยเหลือพระเจ้าตากสินมหาราชผ่านเจ้าเมืองนครราชสีมา ผลกระทบที่ตามมาคือคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของเริ่มขบวนการไม่ไว้อีกกัน กล่าวคือ ราชวงศ์จำปาศักดิ์ไม่ลงรอยกับอาณาจักรเมืองอุบล ซึ่งเพิ่มความเป็นอื่นทางการเมืองในชนชั้นนำช่วงสยามปกครองอาณาจักรล้านช้าง (ค.ศ. 1779-1893) (Tonlerd, 2019: 194-212)

ประเด็นที่ 2 การกบฏในปี ค.ศ.1759 กลุ่มพระวอพระตา หรือคนเมืองอุบลเรียกว่า พระวอพระตาขัดแย้งกับเจ้าศิริบุญสารคือเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการอพยพมาตั้ง

รกรากบนพื้นที่ฝั่งขวาแม่น้ำของของพระวอพระตากับพันธมิตร หลังการอพยพออกจากกรุงเวียงจันทน์ 21 ปี เจ้าคำผง บุตรชายพระวอได้ตั้งเมืองอุบลโดยอยู่ภายใต้การคุ้มครองของกรุงธนบุรี (Dhammarangsi, 2020: 165-186) ดังนั้น กลุ่มอาณานิคมเมืองอุบลจึงเริ่มการปฏิสัมพันธ์กับสยามในสมัยกรุงธนบุรี ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีอาณานิคมเมืองอุบลที่ระบุ “พระเจ้าตากได้รับสั่งให้บรรพชนชาวจันทน์รุ่นแรกของตนให้มารักษาเมืองอุบล” (Na Ubon, 2013: Personal Communication) ด้วยเหตุนี้ ขบถพระวอ-พระตาคือภาพสะท้อนโครงสร้างทางการเมืองของบรรดารัฐขนาดเล็กของวงจรทางการเมืองล้านช้าง ซึ่งหลังสงครามเจ้าอนุวงศ์ สยามกวาดต้อนครัวลาวเข้ามาตั้งรกรากในพื้นที่ฝั่งขวาแม่น้ำของเป็นจำนวนมาก กลุ่มครัวลาวเหล่านี้ล้วนมีความเป็นเอกเทศหรือไม่มีหน่วยการเมืองหลักที่ใช้ยึดเหนี่ยวอย่างถาวร คำถามที่น่าสนใจ ทำไมชุมชนชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของจึงเป็นพื้นที่ที่ถูกยึดขึ้นต่อต้านอำนาจรัฐอย่างสม่ำเสมอ จุดกำเนิดความเป็นอื่นหลังสงครามเจ้าอนุวงศ์ถือเป็นมูลเหตุของประวัติศาสตร์กับความขัดแย้งให้กับคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของที่ถูกขัดเกลามาจากประวัติศาสตร์ชาติ

ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ คือ ระหว่าง ค.ศ. 1893-1903 สิบบปีแรกของการปกครองแคว้นลาว คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งแม่น้ำของ ต่อต้านอำนาจสยามและฝรั่งเศส ฝรั่งเศสได้เรียนรู้ว่า ชาวลาวได้ทำการ ต่อต้านอำนาจรัฐ ทั้งทั้งที่ ข้อมูลภาพลักษณ์ชาวลาวในหนังสือชาวฝรั่งเศสล้วนบรรยายถึง ความซื่อ บริสุทธิ์ และรักสงบ (Boulanger, 1931: 225; Aymonier, 1996: 20) การต่อต้านฝรั่งเศสแพร่หลายไปยังดินแดนฝั่งขวา แม่น้ำของ (Department of Internal Affairs of Siam, 1893) ประวัติศาสตร์นิพนธ์ ส.ป.ลาว อธิบาย นโยบายทางเศรษฐกิจ และการเมืองของสยามที่ทำให้เกิดการต่อต้านอำนาจรัฐในการเกิดกบฏผู้มีบุญ เช่น รัฐบาลสยามได้เพิ่มอัตราค่าเก็บส่วยจาก 3.50 บาท ต่อ คน ต่อ ปี เป็น 4 บาท (Theerasasawat, 2000: 71-75) ในขณะที่ รัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสได้เริ่มนำใช้ระบบการเกณฑ์แรงงานของชาวลาวเพื่อสร้างระบบสาธารณูปโภค โดยเฉพาะเส้นทาง- คมนาคมระหว่างเวียงจันทน์ตอนใต้เข้าสู่ลาวและเขมรตอนใต้ (Sithirabud, 1983: 161) ปรากฏการณ์ -การต่อต้านอำนาจรัฐเหล่านี้ คือการกระทำอันปกติของสมาชิกในทุกสังคมที่มักจะปฏิเสธ นโยบายใหม่ ๆ ในระยะแรกเสมอ ทางกรมสยามปราบปรามกบฏผู้มีบุญลงไปได้ ในขณะที่ ผู้นำขบวนการผู้มีบุญของแคว้นลาวได้หลบหนีมาซ่อนตัวในเขตอำนาจของสยาม พื้นที่

สองฝั่งแม่น้ำของจึงเป็นหน่วยทางการเมืองเดียวกัน อย่างน้อยที่สุดในฐานะที่พื้นที่ปลอดภัยของรัฐ เป็นที่น่าสังเกตว่า คราวเกิดกบฏผู้มีบุญ/ขบวนการผู้มีบุญสองฝั่งของแม่น้ำของคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างไม่ได้ใช้พื้นที่ในการปลุกระดมสร้างฐานมวลชน พวกเขาไม่กลอนำ บอกเล่าความคาดหวังของสังคมอนาคตในยุคพระศรีอริยเมตไตร (Limsiri, 1981: 76-121)

คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของเกิดความรู้สึกเป็นอื่นระหว่างกันเนื่องมาจากการก่อการขบถ ซึ่งมีเหตุการณ์ขบถที่สำคัญ 2 ครั้งด้วยกัน คือ ขบถพระวอ-พระตา จุดกำเนิดสำนึกความเดียวกันของชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างฝั่งซ้ายแม่น้ำของบางส่วนที่ประณาม “กลุ่มบรรพชนคนเมืองอุบล คือ ผู้ขายดินแดนล้านช้างให้กับสยาม” กรณีขบวนการผู้มีบุญ หรือสยามเรียกว่า “ขบถผีบ้าผีบุญ” เมื่อ ตัวแทนรัฐบาลสยามได้จับแกนนำสมาชิกขบวนการผู้มีบุญมาลงโทษประหารชีวิต ณ ท่งศรีเมืองอุบลราชธานี (Wipakpotjanakit, 2014: 445-468) บทลงโทษนี้ได้สร้างความเป็นอื่นให้กับคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างฝั่งขวาแม่น้ำของในด้านความรู้สึกหวาดกลัวต่ออำนาจของสยาม กลุ่มขบถฝั่งซ้ายแม่น้ำของ บางส่วนถูกลอบสังหาร หรือเข้าร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวแบบสังคมนิยมในช่วงทศวรรษที่ 1930 เป็นต้นมา ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมสองฝั่งของได้เริ่มขบวนการกล่อมเกลาสู่แนวทางการสร้างรัฐประชาชาติที่แบ่งแยกพวกเขาในระบบพลเมืองไทย กับพลเมืองลาวของระบอบอาณานิคมฝรั่งเศส

ประเด็นที่ 3 สงคราม ช่วงสงครามเจ้าอนุวงศ์สยามเรียกว่า ขบถเจ้าอนุวงศ์ เมื่อพระองค์เตรียมความพร้อมในการเดินขบวนกวาดต้อนผู้คนกลับฝั่งซ้ายแม่น้ำของและยุทธาทพิตรเตรียมโจมตีสยามนั้น ได้ยื่นข้อเสนอให้หัวหน้าชุมชนสองฝั่งของเลือกช้างพันธมิตรทางการเมือง กลุ่มเข้าร่วมกับการต่อสู้เพื่ออิสรภาพ กลุ่มดำรงความเป็นกลางทางการเมือง ทั้งนี้ หัวหน้าชุมชนที่ต่อต้านเจ้าอนุวงศ์ เจ้าเมืองอุบลราชธานี ประหารชีวิต เช่น เจ้าเมืองกาฬสินธุ์กับเจ้าเมืองเขมราษฎร์ กลุ่มชนชั้นนำชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของได้เริ่มเกิดความรู้สึกเป็นอื่นระหว่างกันมีด้วยกันอย่างชัดเจนในช่วงสงครามเจ้าอนุวงศ์ สงครามเจ้าอนุวงศ์แบ่งแยกชนชั้นนำชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างให้เกิดความรู้สึกเป็นอื่นระหว่างกัน ชนชั้นนำชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างฝั่งซ้ายแม่น้ำของทำการยัดเยียดเอาความดีความชอบจากราชวงศ์จักรี อาทิ แก่นนำราชวงศ์หลวงพระบางรายงานแผนการขบถของเจ้าอนุวงศ์ต่อราชสำนักบางกอก

เจ้าน้อยเมืองพวนจับเจ้าอนุวงศ์ส่งสยาม ชนชั้นนำชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างฝั่งขวาแม่น้ำของแบ่งแยกออกเป็นกลุ่มสนับสนุน เป็นกลาง หรือต่อต้านเจ้าอนุวงศ์ สงครามเจ้าอนุวงศ์ตอกย้ำความเป็นอื่นให้กับบรรดาศูนย์อำนาจขนาดเล็กชนชั้นนำวัฒนธรรมกระแสหลักของสยามเริ่มการดูแลวัฒนธรรมล้านช้าง เช่น การประกาศห้ามแอมวาลา ชาวสยามบางส่วนได้เริ่มกตทบวัฒนธรรมล้านช้างว่าด้อยกว่าตนเอง ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบกระทั่งกันจนมาถึงปัจจุบัน (Vachirayan,1865:website)

ประเด็นที่ 4 การก่อกองจลาจล เป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งส่งผลต่อชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของเกิดความเป็นอื่นในชุมชนของตนเอง มีการแบ่งพรรคพวก แบ่งฝ่าย เป็นรากฐานของการเลือกข้าง หรือ เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ฮ่องแก้ว เมืองสาละวันทำการต่อต้านอำนาจรัฐรวบรวมไพร่พล แสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ใช้แฉวนขยายล่อไฟ (Boulanger, 1931: 160-161) ทายาทของฮ่องแก้ว คือองคมนตรีดำที่เป็นแกนนำคนสำคัญในขบวนการผู้มีบุญ ลูกชายของเขา ชื่อ สีทน กมมะดำทำงานกับขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราช (MIC, 2000: 588-602; Stuart-Fox, 2014: 57-71) สมัยฝรั่งเศสปกครองแคว้นลาว นโยบายการเก็บภาษีได้กดดันให้ชาวม้งตาแสงแก่งควายต่อต้านการจ่ายภาษีฝิ่น (Lobriayao, 2017: 5) ในปี ค.ศ. 1920 นายครุคำเวียงจันทน์ได้ก่อกองจลาจลต่อต้านฝรั่งเศส (Xayyavongkhamdy et al, 1989: 98-101) ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของเรียนรู้อุปถัมภ์จากการก่อกองจลาจล ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ทางการเมืองที่ต้องขึ้นตรงต่อศูนย์อำนาจที่ตนเองสังกัด เกิดความแปลกแยกระหว่างกัน

ประเด็นที่ 5 การประท้วง คนที่ใช้วัฒนธรรมล้านช้างปรับตัวเข้ากับรัฐชาติแบบใหม่ได้รวมตัวกันก่อการประท้วง ช่วงปี ค.ศ. 1933-1934 คณะพรรคแคว้นลาวสังกัดพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเคลื่อนไหวเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยมกับสร้างฐานมวลชนในแคว้นลาว นักปฏิวัติชาวเวียดนามสังกัดคณะพรรคแคว้นลาว ได้วางแผนให้กลุ่มผู้ประท้วงรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศส เรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐาน กรรมกรเหมืองแร่เวียดนามหยุดงานประท้วง ผลักดันให้ชาวลาวในเมืองใหญ่ คือ เวียงจันทน์ ท่าแขก และปากเซ เดินขบวนประท้วง (Xayyavongkhamdy et al, 1989: 508; Plaseuth, 2017: 34-40; Bui et alt, 2012: 1-30) ระหว่างปี ค.ศ. 1713-1953 สงครามกับความ

ขัดแย้งช่วยต่อยอดโครงสร้างพื้นฐานทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนสองฝั่งของที่เติบโตขึ้นมาจากบรรดาระัฐขนาดเล็ก ขบวนการปฏิบัติเข้าความเป็นอื่นระหว่างกัน ช่วงสมัยจารีตถึงประวัติศาสตร์สมัยใหม่ กล่าวคือ การแยกตัวการตั้งอาณาจักรการตั้งเมืองใหม่การก่อขบถสงครามการก่อจลาจลและการถือปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อตัวของความรู้สึกเป็นอื่นให้กับคนสองฝั่งของได้เริ่มปรากฏในชีวิตประจำวันบนรากฐานของรัฐชาติแบบใหม่ที่สมาชิกในชุมชนต้องมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน ภัคติดูผู้นำและประเทศ

2.4 รัฐชาติแบบใหม่

ช่วงปี ค.ศ.1893-1953 รัฐบาลสยามกับรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสประสบความสำเร็จในการสร้างอัตลักษณ์พลเมืองให้กับดินแดนที่ตนเองปกครอง ห้วงเวลานี้คือ ความสำเร็จในการฝังรากความเป็นอื่นระหว่างกันอย่างถาวรให้กับคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของ ผู้ปกครองสองฝั่งของดำเนินการสร้างรัฐชาติแบบใหม่ กำหนดอำนาจอธิปไตย การสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชาติ รัฐชาติแบบใหม่ สร้างสำนักใหม่ให้พลเมืองใหม่ ที่ทรงพลังที่สุด คือ ระบบการศึกษากับความเชื่อโดยเฉพาะศาสนาพุทธตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ซึ่งถือเป็นมนต์คาถาประวัติศาสตร์ที่ตราตรึงในสำนักชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของบนรากฐานประวัติศาสตร์แห่งความเกลียดชัง

รัฐบาลสองฝั่งของสร้างอัตลักษณ์พลเมืองใหม่ รัชกาลที่ 5 ริเริ่มกฎหมายลักษณะสัญชาติ พ.ศ. 2442 เปลี่ยนการเขียนชาติไทยบังคับสยาม เช่น ชาตินลาว ชาติเขมร ส่วย ผู้ไท ให้เป็นสัญชาติไทย (Wipakpotjanakit, 2014: 240) ส่วนชาวลาวฝั่งขวาแม่น้ำของประสมประสานกับความเป็นหนึ่งเดียวกับ “ชาวไทย” โดยถูกเรียกว่า “ไทยอีสาน” รัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสเน้นการให้ชาวลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำของยอมรับอัตลักษณ์ตนเองในฐานะ “คนร่วมวัฒนธรรมฝรั่งเศส” “คนอินโดจีน” และ “คนลาว” ภายใต้การกำกับของระบอบอาณานิคม (Evans, 2006: 48-50; Goscha, 2012: 13-50; Stuart-Fox, 2014: 57) มีข้อสังเกตว่า คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของได้เริ่มการซึมซับความเป็นอื่นระหว่างกันช่วงสมัยใหม่โดยขบวนการแปลกแยกดังกล่าวสะท้อนให้เห็นในรูปแบบวัฒนธรรมทาง -การเมือง ซึ่งทวีความรุนแรงเป็นลำดับ

รัฐบาลสองฝั่งแม่น้ำของส่งเสริมระบบการศึกษาแบบใหม่กับความเชื่อ โดยเฉพาะศาสนาพุทธในการแบ่งแยกชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของ รัฐบาลสยามรุกคืบจัดการปรับเปลี่ยนคนนอกวัฒนธรรมสยามให้เป็นไทบนพื้นที่ฝั่งขวา แม่น้ำของด้วยการขัดเกลาคให้คนที่ใช้วัฒนธรรมล้านช้างภักดีต่อระบบกษัตริย์ราชวงศ์ จักรีกับพุทธศาสนาเพื่อลบล้างวัฒนธรรมล้านช้าง รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ตั้ง โรงเรียนหลักสูตรภาษาไทย ณ วัดสุปฏิหาราม ศูนย์กลางนิกายธรรมยุติ รื้อฟื้น รวบรวม เอกสารทางประวัติศาสตร์ รัชกาลที่ 5 สานต่อการนิพนธ์ประวัติศาสตร์ชาติต่อจากพระ ราชบิดา (Wipakpotjanakit, 2014: (15)-(17), 443-444) รัชกาลที่ 6 เข้าใจพื้นฐาน รัชชาติแบบใหม่ที่ต้องสร้างพลเมืองไทย ด้วยการประสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมผ่าน พระราชบัญญัติการประถมศึกษาแห่งชาติปี ค.ศ. 1923 แบบเรียนภาคบังคับ คือ จุด เปลี่ยนสำนึกความเป็นอื่นด้านวัฒนธรรมการเมืองอย่างถาวร รัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศส ใช้นโยบายที่ใกล้เคียงกับสยาม ฝรั่งเศสสร้างคนใหม่รองรับระบบราชการแบบใหม่ เริ่มต้นการศึกษาพื้นฐาน ภาษาลาว และในระดับสูงนั้น นักเรียนลาวต้องเรียนหลักสูตร ภาษาฝรั่งเศสด้วยการใช้ภาษาลาวเป็นภาษาราชการ จัดตั้งหลักสูตรภาษาลาวและ หลักสูตรภาษาฝรั่งเศส (Evans, 2006: 48-50; Goscha, 2012: 13-50; Stuart-Fox, 2014: 57)

ช่วงปลายทศวรรษที่ 1920 ขบวนการคอมมิวนิสต์สากลกับพรรค คอมมิวนิสต์อินโดจีนได้เข้ามาเคลื่อนไหวในบริเวณพื้นที่สองฝั่งของ จุดร่วมที่สำคัญของ คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของกล่าวคือ พวกเขาได้ถูกดึงเข้าสู่วัฒนธรรมการเมือง 2 รูปแบบกล่าวคือ ระบอบราชาธิปไตย/ระบบกษัตริย์กับระบบสังคมนิยม

รัฐบาลกษัตริย์สองฝั่งของได้สร้างวาทกรรมความเลวร้ายของคอมมิวนิสต์ ให้กับสามัญชนคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของในพื้นที่ปกครองของตนเองเช่น รัฐบาลลาวบนดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำของเรียก “กลุ่มอิสระ” หรือขบวนการชาตินิยมลาว ว่า “พวกกบฏ” หรือ “พวกคอมมิวนิสต์”(Luangphasy, 1998: 9) ในปี ค.ศ. 1948 ทหารฝรั่งเศสประจำแคว้นลาวอธิบายกลุ่มตรงข้าม ความว่า “... เป็นคอมมิวนิสต์ ไม่มี ศาสนา, ไม่มีกฎหมาย, แต่เป็นลัทธิรวมลูกรวมเมีย, รวมไร่นารัฐสวน, คอมมิวนิสต์บังคับ ประชาชนทำงานไม่มีเวลาพักผ่อน” (Kittiladlangsy, 2009: 18) ชาวลาวร่วม วัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของเกิดความตระหนักรู้บทบาทพลเมืองในรัฐชาติแบบใหม่

แต่ยังเดินทางไปมาหาสู่กันอย่างสม่ำเสมอ พวกเขาล้วนถูกดึงเข้ากับเครือข่ายพันธมิตร หรือสายตระกูลของผู้นำในชุมชนตนเอง รัฐบาลไทยอนุมัติพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ค.ศ. 1952 ขนชั้นนำฝั่งขวาแม่น้ำของซิมซิปไปกับวัฒนธรรมทางการเมืองหลัก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 พันธมิตรของ รัฐบาลกรุงเทพ ฯ ที่นิยมระบบ กษัตริย์ (Chaloemtiarana, 2009) กลุ่มที่ 2 ขนชั้นนำฝั่งขวาแม่น้ำของบางส่วนทำงาน เคลื่อนไหวเป็นเครือข่ายกับรัฐบาลจอมพลป. พิบูลสงคราม กลุ่มที่ 3 กลุ่มนักการเมือง “4 รัฐมนตรีอีสาน” ขนชั้นนำที่สืบเชื้อสายมาจากกลุ่มอาญาสี่ดั้งเดิมเมืองอุบลได้เรียนรู้ แนวคิดสังคมนิยมพวกเขาเป็นเครือข่ายของปริตีพนมยงค์ (Phuripat, 2013: Personal Communication.) ต้องการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำได้เรียนรู้แนวคิดสังคมนิยม ต่อมาถูกลอบสังหารในช่วงปี ค.ศ. 1949-1952 เมื่อ ขนชั้นนำสองฝั่งของได้เริ่มขัดเกลา ให้คนสองฝั่งของมีโลกทัศน์ที่แตกต่างกันในด้านระบบการศึกษา การเมืองการปกครอง แบบใหม่ (รัฐชาติแบบใหม่) ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของตระหนักถึงความ เป็นอื่นระหว่างกันภายใต้เส้นพรมแดนภายใต้กรอบรัฐชาติแบบใหม่ด้วยเหตุนี้ เมื่อพวกเขาได้อาศัยในสังคมของรัฐชาติแบบใหม่ พวกเขาจึงถูกกลืนกลายหรือถูกรอบงำ หรือ ถูก ขัดเกลาจากรัฐบาลกลางให้ยอมจำนนต่ออัตลักษณ์พลเมืองแบบใหม่ ซึ่งในบางครั้ง พวกเขาได้เพิกเฉยต่อภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ และถูกปลุกฝังให้คลั่งไคล้ต่อชุด ประวัติศาสตร์ชาตินิยม

คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของได้เริ่มเข้าสู่ขบวนการแปลกแยกด้าน วัฒนธรรมทางการเมืองขบวนการเคลื่อนไหวแบบสังคมนิยมสองฝั่งของขัดเกลาฐาน มวลชนให้เคียดแค้นกลุ่มผูกขาดอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม คลอบคลุมถึง รัฐบาลกษัตริย์สองฝั่งของสยามหรือรัฐบาลไทยกับรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสที่สนับสนุน ระบบกษัตริย์ขบวนการสังคมนิยมฝั่งขวาแม่น้ำของรณรงค์ให้ฐานมวลชนเคียดแค้น กษัตริย์สยามโดยให้อ่านเอกสารพื้นเวียง เราพบประวัติศาสตร์ของเจ้าอนุวงศ์ได้ถูกใช้ เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง พื้นที่ฝั่งขวาแม่น้ำของและบางพื้นที่ของประเทศไทยใช้ เป็นที่หลบภัยทางการเมืองให้กับชาวอินโดจีนที่ต่อต้านระบอบอาณานิคมชาวเวียดนาม อพยพบางส่วนในพื้นที่ฝั่งขวาคือเครือข่ายพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเมื่อ คนที่อาศัยใน เขตเคลื่อนไหวของคณะพรรคคว้นลาว ซึ่งบางส่วนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ได้เริ่มการเรียนรู้

สิทธิขั้นพื้นฐาน ความเท่าเทียม ส่วนใหญ่ไม่นับถือพุทธศาสนาทั้งยังไม่มีความผูกพันกับ กษัตริย์ลาวคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างในพื้นที่การปกครองของฝรั่งเศสได้เริ่มการเรียนรู้ ความยิ่งใหญ่ของมรดกวัฒนธรรมล้านช้าง ภายใต้การอุปถัมภ์ของระบบอาณานิคมที่ พื้นฟู วรรณกรรมล้านช้าง ด้านพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ควบคู่ไปกับการ บูรณปฏิสังขรณ์ โบราณสถาน วัดวาอารามในพุทธศาสนา (Stuart-Fox, 2016: 78-80)

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ลาวเป็นเอกราชในเวลาสั้นๆ ก่อนที่ฝรั่งเศสจะ กลับเข้ามาปกครองลาว ภายใต้ข้อแลกเปลี่ยนเอกราชของเวียดนามเหนือ กับ โฮ จิ มินห์ คนที่ใช้วัฒนธรรมล้านช้างฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงได้เริ่มการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม ทางการเมืองของชนชั้นนำที่สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิต เจ้าเพ็ดชะลาด รัตนวงษา มหาอุปราชราชวงศ์หลวงพระบางได้หลบหนีจากดินแดนบ้านเกิด จัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น ที่กรุงเทพมหานคร คณะพรรคแคว้นลาวภายใต้การกำกับของพรรคคอมมิวนิสต์อินโด จีนพยายามแทรกซึมทำงานกับขบวนการชาตินิยมอื่น ๆ มุ่งมั่นเคลื่อนไหว ปลุกระดม สร้างฐานมวลชนในเขตกลุ่มพื้นที่ทุกกันดาร เขตป่าเขา (Bui et al, 2012: 117-207; Dommen, 2001: 181-183)

ปัจจัยที่สร้างความเป็นอื่นให้กับขบวนการร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของมี ความรู้สึกเป็นอื่นระหว่างกันมีด้วยกัน 7 ประการมีความรู้สึกเป็นอื่นระหว่างกันสมัย จารีตเกิดขึ้น 3 ครั้ง กล่าวคือ ครั้งที่ 1 อาณาจักรล้านช้างแตกแยกออกเป็น 3 อาณาจักร ครั้งที่ 2 เมื่อสยามปกครองล้านช้าง ครั้งที่ 3 หลังสงครามเจ้าอนุวงศ์ จุด แดงหักที่สร้างความเป็นอื่นในช่วงสมัยใหม่เกิดขึ้น 4 ครั้ง ครั้งที่ 4 รัฐบาลสยามใช้ หลักสูตรภาษาไทย ครั้งที่ 5 การแบ่งพื้นที่ปกครองของฝรั่งเศสในลาว ครั้งที่ 6 รัฐบาล อาณานิคมฝรั่งเศสแห่งอินโดจีนใช้หลักสูตรภาษาฝรั่งเศส และครั้งที่ 7 พรรค คอมมิวนิสต์อินโดจีน รัฐชาติแบบใหม่แบ่งคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างภายใต้วัฒนธรรม ทางการเมืองหลัก 2 รูปแบบ กล่าวคือ กลุ่มที่จงรักภักดีต่อระบอบราชาธิปไตยหรือ ระบบกษัตริย์ และกลุ่มที่นิยมสังคมนิยม

4. ภาวะรภาพของคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของ

ช่วงปี ค.ศ. 1713-1953 รวมเวลา 240 ปี หลักฐานทางประวัติศาสตร์สามารถระบุขบวนการร่วมวัฒนธรรมล้านช้างไม่มีความเป็นเอกภาพทางการเมือง แต่เติบโตขึ้นมาจากหน่วยการเมืองขนาดเล็กแบบกระจัดกระจาย พวกเขาอยู่ร่วมกันเชิงรภาพ โดยการใช้วัฒนธรรมล้านช้างร่วมกัน กล่าวคือ ภาษาลาว กับพุทธศาสนานับถือสิ่งเหนือธรรมชาติปฏิบัติยึด 12 คอง 14 และยึดโยงกับหัวหน้าชุมชนที่ตนอาศัย ภาวะรภาพหมายถึงการอยู่ร่วมกันอย่างพี่น้องร่วมสายโลหิตหรือการอยู่อย่างปรองดองถ้อยถ้อยอาศัย อยู่กันอย่างฉันทมิตร ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากการปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศส ฐานข้อมูลกระทรวง -การต่างประเทศฝรั่งเศส (Ministère de Europe et des Affaires Des' Etrangères, Website) อธิบายพัฒนาการแนวคิดนี้อย่างน่าสนใจดังนี้ “เมื่อปี ค.ศ. 1790 Maximilien Robespierre ต้องการให้ the National Guard ติดป้ายคำขวัญ 3 คำ ด้วยกัน กล่าวคือ “Liberté ,égalité, et fraternité.” เอาไว้บนธงชาติกับชุดเครื่องแบบแต่ไม่เป็นที่ยอมรับ ในปี ค.ศ. 1793 Commune Parisienne (ชาวคอมมูน ปารีส) แสดงคำขวัญดังกล่าวตามผนังบ้านเรือนตนเอง โดยบอกว่า “ความเป็นปึกแผ่น, โดยสาธารณรัฐไม่ถูกแบ่งแยก; เสรีภาพ, ความเท่าเทียม, ตาย.” ต่อมา พวกเขาต้องลงคำสุดท้ายออกไป เพราะเป็นการแสดงออกถึงภูมิภาคแห่งความหวาดกลัว (the Region of Terror) ในปี ค.ศ. 1848 ศาสนจักรได้ใช้ “Christ Fraternité” เพื่อส่งเสริมความกลมเกลียวกับเสรีภาพความเท่าเทียมในเครือศาสนจักร ร่างรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสฉบับปี ค.ศ. 1848 ยังมีหลักการใหญ่ของ “Liberté ,égalité, et fraternité.” สมัยสาธารณรัฐที่ 3 กลุ่มเคลื่อนไหวสังคมนิยมกับขบวนการไร่ ใช้คำขวัญ “fraternité” เทียบเท่ากับความเสมอภาค เพราะความปรองดองตามหลักศาสนาจักรไม่เป็นที่ยอมรับของทุกคน คำขวัญนี้ได้ถูกจารึกอีกครั้งในวันชาติฝรั่งเศส 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1880 ถูกบรรจุเข้าเป็นหลักการรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1946 และฉบับปี ค.ศ. 1958 ซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาวฝรั่งเศสมาจนถึงปัจจุบัน”

กลุ่มนักคิดสังคมนิยมได้หยิบยืมเอาแนวคิด “fraternité” มาใช้คู่กับ “socialiste” โดยใช้ในการขับเคลื่อนสังคมนิยมแบบใหม่สู่การสร้างชนชั้นนำนักปฏิวัติสังคมนิยม สร้างฐานมวลชนบนรากฐานของความเอื้ออาทรแบบพี่น้องกับความ -เสมอภาค

ช่วงปี ค.ศ. 1713-1953 ภาวทรภาพของคนที่ใช้วัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของที่เกิดขึ้นมีด้วยกัน สามระดับ สามัญชนของคนใช้วัฒนธรรมร่วมล้านช้างสองฝั่งของ คือ การใช้ภาษาลาว ยึดมั่นต่อคำสอนพุทธศาสนา ฮีต 12 คอง 14 และการนับถือสิ่งเหนือธรรมชาติ ระดับภูมิภาค ปรีดี พนมยงค์ พุดคุยกับ โฮ จิ มินห์ ในการก่อตั้งองค์กรที่เป็นกลางให้กับชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนการก่อตั้งอาเซียน (Fistie, 1968: 685-714 Cited in Gunn, 1988: 175) ระดับนานาชาติ คนสองฝั่งของที่ใช้วัฒนธรรมล้านช้างบางส่วนได้เรียนรู้ภาวทรภาพที่ปราศจากพรมแดน ขบวนการคอมมิวนิสต์สากลได้ส่งเสริมการปฏิวัติโลก เสนอแนวคิดภาวทรภาพให้กับภูมิภาค พวกเขาได้กลายเป็นสมาชิกพรรคมาร์กซ์-เลนิน หรือเครือข่าย (Brown, 2009: 9-11; Bui et al, 2012: 19-3) องค์กรสหประชาชาติกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้รณรงค์แนวคิดภาวทรภาพด้วยการสร้างประเทศตามแนวทางประชาธิปไตย พร้อมการลดภาวะความยากจน การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน รัฐบาลสหรัฐอเมริกากับเครือข่ายเน้นการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์คนใช้วัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของบางส่วนสนับสนุนรัฐบาลที่ตนสังกัดที่ต่อต้านระบบคอมมิวนิสต์

คนใช้วัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของดำรงชีวิตในหน่วยการเมืองขนาดเล็กที่เป็นเอกเทศ ก่อนปี ค.ศ. 1893 หรือ ก่อนการก่อตัวของรัฐชาติแบบใหม่ พวกเขายึดโยงกับกลุ่มผู้ปกครอง หรือศูนย์อำนาจที่ตนเองสังกัดภายใต้ระบบอุปถัมภ์ พวกเขาเป็นเครือญาติที่ใช้ภาษาลาวร่วมกัน นับถือสิ่งเหนือธรรมชาติ พุทธศาสนา และ ร่วมสืบสานประเพณีฮีต 12 คอง 14 ช่วงรัฐชาติแบบใหม่ สองศูนย์อำนาจริมฝั่งของได้ปรับเปลี่ยนใช้ภาวทรภาพแบบใหม่ คือ สร้างพลเมืองให้ภักดีต่อระบบกษัตริย์ สร้างวัฒนธรรมแห่งชาติเน้นพุทธศาสนา ปลายทศวรรษที่ 1920 ขบวนการคอมมิวนิสต์สากลกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้เผยแพร่ภาวทรภาพที่เชื่อมโยงกับความเสมอภาคในการเคลื่อนไหวปฏิวัติสังคมนิยมหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงปี ค.ศ. 1953 รัฐบาลสองฝั่งของมีพันธมิตรที่รณรงค์ว่าทหกรรมสากล กล่าวคือ องค์กรสหประชาชาติที่เชิดชูสิทธิมนุษยชนกับการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งยังเน้นนโยบายสันติภาพ เพื่อถ่วงดุลกับกลุ่มเคลื่อนไหวแบบสังคมนิยม ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของมีสิทธิในการเลือกข้างมากนักน้อยเพียงใด หรือพวกเขายังคงยึดโยงกับระบบการปกครองแบบจารีต

หรือหน่วยการเมืองที่ตนเองสังกัด บนรากฐานการพึ่งพาเพื่อผลประโยชน์ในการดำรงชีวิตภายใต้ระบบอุปถัมภ์

ภราดรภาพของชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างยึดโยงกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบสังคมนิยม ก่อสร้างประวัติศาสตร์โลกแนวใหม่ เชื่อมมั่นกับสังคมที่ให้ความเท่าเทียมกับทุกคน ทว่า กลับตกอยู่ภายใต้กระแสธารของระบบพึ่งพาที่ต้องการปฏิวัติสังคมนิยมซึ่งปะทะคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างที่พึ่งพอใจในระบบการพึ่งพาที่มีต่อระบบกษัตริย์ ผู้เป็นผู้อุปถัมภ์ค้ำชูศาสนา พลเมือง หมายถึง “ข้าของแผ่นดิน” ผู้นำสูงสุด คือ “พระเจ้าแผ่นดิน” หรือ “เจ้ามหาชีวิต”

สรุป

ชาวล้านช้างคือกลุ่มคนที่มีรากฐานมาจากหน่วยการเมืองแห่งความเป็นอื่นระหว่างกันมาโดยตลอด คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของเริ่มเกิดความรู้สึก เป็นอื่นระหว่างกันทางวัฒนธรรมการเมืองเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งครอบคลุมปี ค.ศ. 1492 เมื่อคริสโตเฟอร์ โคลัมบัส ค้นพบทวีปใหม่ สิ้นสุดสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ลำดับเหตุการณ์ในล้านช้างตรงกับสมัยพระเจ้าล้านคำแดงถึงสมัยพระเจ้าศรีสว่างวง ในเวลานั้น บนพื้นที่ฝั่งขวาแม่น้ำของ ราชสำนักบางกอก คือ ผู้ดำเนินนโยบายวัฒนธรรมทางการเมืองที่ชาญฉลาด ริเริ่มการกลมกลืนคนนอกวัฒนธรรมสยามให้เป็นหนึ่งเดียวภายใต้หลักสูตรภาษาไทย ใช้พระสงฆ์เป็นตัวขับเคลื่อนการปฏิรูป ราชสำนักบางกอกประสบความสำเร็จสามารถสร้างคนใหม่ หรือชนชั้นนำรุ่นใหม่เพื่อรองรับระบบบริหารราชการแบบใหม่ได้ พระปรีชาสามารถของรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์บนพื้นที่ฝั่งขวาแม่น้ำของประกาศใช้พระราชบัญญัติการประถมศึกษาแห่งชาติปี ค.ศ. 1923 คือ จุดเปลี่ยนสำนึกความเป็นอื่นด้านวัฒนธรรมการเมืองอย่างถาวร ดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำของหรือฝั่งตะวันออกฝรั่งเศสขัดเกลาชนชั้นนำลาวให้ได้รับการศึกษาหลักสูตรฝรั่งเศส คาดหวังการก่อตัวของสหพันธรัฐฝรั่งเศสแห่งอินโดจีน รื้อฟื้นความเกรียงไกรของฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพาทิศ ชนชั้นนำลาวระดับสูง ฝรั่งเศสเริ่มการวางรากฐานแนวคิดชาตินิยม รื้อฟื้นวัฒนธรรมล้านช้าง

ในช่วงทศวรรษที่ 1920 ชุมชนสองฝั่งของได้เรียนรู้แนวคิดสังคมนิยม ควบคู่ไปกับความศรัทธาต่อระบบกษัตริย์สองฝั่งของ สมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ปลูกฝังแนวคิดรักชาติ ตันกำเนิดเอกลักษณ์ไทย เปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นไทย ทั้งยัง ตอกย้ำด้วยการใช้นโยบายไทยใหญ่ เมื่อ แคนนำคณะราษฎรมีความคิดเห็นที่แตกแยก ว่าด้วยแนวทางการสร้างประเทศขึ้นชั้นนำของคนที่ใช้วัฒนธรรมล้านช้างฝั่งขวาแม่น้ำ ของบางส่วนได้ทำงานกับเครือข่ายเสรีไทยสายอีสาน ต่อมาแคนนำเหล่านี้ได้ถูกลอบสังหารและเรื่องราวของพวกเขาได้สูญหายไปจากประวัติศาสตร์กระแสหลักไทยแต่กลุ่มคนล้านช้าง-ฝั่งขวาแม่น้ำของที่ต่อสู้เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ กลับเริ่มการหยิบวีรกรรมของพวกเขามาใช้ในการสร้างความเป็นปึกแผ่น หรือการปลูกเร้ากลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือฐานมวลชน ช่วงเวลานี้ รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ประสบความสำเร็จในการรื้อฟื้นอำนาจให้กับสถาบันกษัตริย์ พร้อมการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ทรงพลังให้กับระบบกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ในฐานะผู้อุปถัมภ์กษัตริย์ ศาสนาระบบความเชื่อที่แตกต่างจากกระแสหลัก แต่ระบบความเชื่อเหล่านั้นต้องไม่คุกคามต่อเสถียรภาพของอำนาจหลัก

ประวัติศาสตร์ชี้ให้เห็นว่า คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างฝั่งของ คือเหยื่อของพัฒนาการทางรัฐชาติแบบใหม่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโลก เฉกเช่น มงโกเลียใน-มงโกเลียนอก เกาหลีเหนือ-เกาหลีใต้ ไอร์แลนด์เหนือ-ไอร์แลนด์ใต้ คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างฝั่งของ จึงมีหน้าที่ในการรังสรรค์วัฒนธรรมร่วมกัน และจะเป็นไปในทิศทางใด หน้าที่ดังกล่าวคงมิใช่แต่คนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างฝั่งของเท่านั้น หากคนร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของ คือคนที่ใช้วัฒนธรรมร่วมกันมาอย่างยาวนาน ความเป็นอื่นเหล่านี้ยังมีความสืบเนื่อง ช่วงปี ค.ศ. 1954-1975 ชาวลาวร่วมวัฒนธรรม-ล้านช้างได้อาศัยร่วมกับความเป็นอื่นที่ปลูกฝังมโนทัศน์ทางประวัติศาสตร์ให้กับทายาทในประวัติศาสตร์ร่วมสมัย ที่มาพร้อมกับการพัฒนาแบบยั่งยืนกับวาทกรรมสากลหลากหลาย ยิ่งไปกว่านั้น ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันว่าทรงสนะคติทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของจะปรับเปลี่ยนมโนทัศน์แห่งความเป็นอื่นระหว่างกันได้อย่างไร หรือจะรื้อฟื้นอดีตเพื่อรองรับการอาศัยร่วมกันอย่างภราดรภาพได้หรือไม่ เพื่อแสวงหาหนทางในการลดอคติระหว่างกันสายสัมพันธ์ของชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของที่ปรากฏขณะนี้ อธิบายว่า หากแม่น้ำของคือสายน้ำแห่งชีวิตแล้วใช้ระบบเศรษฐกิจ-การเมืองของอำนาจรัฐทั้งสองได้ปรับเปลี่ยนไป ตามกระแสนี้ หาก

สงครามเย็น คือ กลไกที่ตอกย้ำความเป็นอื่นให้กับชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งแม่น้ำของ เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงไป ชาวลาวร่วมวัฒนธรรมล้านช้างสองฝั่งของมีความคาดหวังในอนาคตร่วมกันอย่างไร รากฐานการก่อตัวของอนาคตควรหันกลับไปวิเคราะห์ช่องว่างที่ต่อเติมความเป็นอื่นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 ถึงก่อนการสถาปนา ส.ป.ป.ลาว

References

- Boulanger, Paul le. (1931). **Histoire du Laos Française**. Paris: Edition Plon.
- Bui, Hing Thuy et al. (2012). **History of Vietnam-Laos Laos-Vietnam Special Relationship 1930-2007**. Hanoi: National Publishing House.
- Chaloemtiarana,Thak. (2009). **Thailand: The Politics of Despotic Paternalism**. Phannee Chatphorak, Prakaithong Sirisuk and Dhamrongsak Phetlertanath. Trans. Bangkok: The Foundation of Promotion of Social Sciences and Humanities Textbooks Projects.
- Cohen, Abner. (2009). “13. Ethnic and Politics.” Pp.83-85. In John Hutchinson & Anthony D. Smith. Eds. **Ethnicity**. Oxford: Oxford University Press.
- Chumphon, Pratheep. (1982). **Peunviang: the exploited literature**. [in Thai]. Bangkok: Adeet Publishing.
- Dhammarangsi, Arthaphon. (2020). “Prawo-Prataa: The Hero Identity of the Palm Leaf Literature of Lao National Library.” [in Thai]. **Wewethwannasan** 4(3), 165-186.
- Department of Internal Affairs. (1893) **Book 1L/32 topic Holy’s man R.E.112**. [in Thai]. Bangkok: National Library of Thailand.
- Dommen, Arthur J. (2001). **The Indochinese Experience of the French and the Americans Nationalism**

- and Communism in Cambodia, Laos, and Vietnam 1-7.**
Indianapolis: Indiana University Press.
- Evans, Grant. (2006). **The Short History of Laos: The Land Between.** [in Thai]. Chiang Mai: Silkworm.
- Fine Arts Department of Thailand. (2002). **The Golden Jubilee Historical Annales, Volume IX.** Bangkok: The Unit Historical and Literature.
- Fistie, P.(1968). “Communiste et Indépendance Nationales: le Cas Thailandais (1928-1968).” **Revue Française de Science Politique** 18:658-714. Quoted from Gunn, Geoffrey C. (1988). **Political Struggle in Laos (1930-1945).** Bangkok: Duangkamol. P.175.
- Goscha, Christopher E. (2013). **Going Indochinese Contesting Space and Place in French Indochina.** Copenhagen: Nias Press.
- Holy Man’s Rebellions.** (2020, December 22). Retrieved April 4, 2021, from [https://en.wikipedia.org/wiki/Holy_Man% 27s_Rebellion](https://en.wikipedia.org/wiki/Holy_Man%27s_Rebellion).
- Kittiladlangsy, Khamphui. (2009). **Uola Phosayvong My Memory in the Struggle of National Liberation and the Protection of My Hometown at Saravan and Sekong Provinces.**[in Lao]. Vientiane: Sysavath.
- Limsiri, Nonglux. (1981). “The Importance of Isan Rebellion Towns during 1782-1902 A.D.”[in Thai]. Master’s Thesis. (History of Southeast Asia). Silpakorn University.
- Lobriayao, Somthone. (2017).**Phaydang Lobriayao in the Evolution of Lao Revolution.** [in Lao].Vientiane: Nakonluouangviangchan.
- Luangphasy, Duangsay. (1998). **Life and Work of Mr.Somsanid Vankham.**[in Lao]. Vientiane: State Printing. Ministère de Europe et des Affaires Des’ Etrangères. **France Diplomacy:**

- Liberté,égalité, et fraternité.” Retrieved April 7,2021, from <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/coming-to-france/france-facts/symbols-of-the-republic/article/liberty-equality-fraternity>.**
- Ministry of Education and Culture (MIC). (2000). **History of Laos: Ancient Epoch–Contemporary Period**. [In Lao]. Vientiane: State Publishing.
- Nanthachak, Aat.(1986). “Isan Historiography the Critical Study of Traditional Writing of Isan History early 20th A Century.” [in Thai]. Master’s Thesis. (History of Southeast Asia). Silpakorn University.
- Phonkerd, Sommath.(1999,January-June). “Holy’s Man Rebellion: Mirror’s Reflection of Thai Society.” [in Thai]. **The Academia Journal of Rajjaphat University of Buriram**, 1(1), 20-30.
- Phumisak, Jit. (1992).**The development of Words Siam, Thai,Lao and Khom and the Identity of Race Completed Edition of Khom’s Race**. [in Thai]. Bangkok: Siam.
- Plaseut, Thongsavath. (2017). **The History of Struggle of Vietnamese & Lao People for Independence and Stability and Prosperity** . [in Lao].Hanoi: Sethed Publishing.
- Stuart-Fox, Martin. (2016). **History of Laos**.[in Thai]. Kanchana Laongsri and Preeya Weahong.Eds. Jiraporn Winyarat, Transl. Bangkok: Toyota Foundation.
- Terwiel, B.J.; Diller, Anthony; Satthayawattana, Chondhecha. (1990). **Tai people (Native) does not live here**. [in Thai]. Bangkok: Muangboran.
- Sithirabud, Ulalux. (1983). “The Isan Provincial and the Historical Importance.” [in Thai]. Master’s Thesis (History). Chulalongkorn university.

- Tonlerd, Sutida. (2018). “The Perception of Pra Wo and Pra Taaon the Descent of Ayasee’s of Mueang Ubon Writing.” [in Thai]. **The Journal of Humanities and Social Sciences, Ubonratchathani University**, 9 (2), 194-212.
- Tonlerd, Sutida and Suksanret, Metee Medhasit. (2013). “The Reconstruction Pra Kru Ponsamek History on the right bank of the Mekong River” [in Thai]. **The Journal of Fine Arts**, 4 (2), 306-366.
- Tonlerd, Sutida. (2015). “**Slavery of Prathat Pranom Temple along the Mekong River and the Adaptation of Historical Perception.**” [in Thai]. **Journal of Languages and Culture**, 34 (1), 29-59.
- Tonlerd, Sutida. (2012). “The Slavery in Southern Laos, between 1779 and 1904.” [in Thai]. **The Journal of Fine Arts**, 3 (2), 229-262.
- Tonlerd, Sutida. (2011). “History of Champassak and Ubonratchathani through the Eyes’ of Etienne François Aymonier, 1883-1884.” [in Thai]. **The Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kean University**, 28 (2), 46-66.
- Therasasawat, Suwith. (2000). **History of Laos 1779-1975**. [in Thai]. Bangkok: T.R.F.
- Vachirayan. (1865, November 17). **253 Announcement to Prohibit of Playing Lao Reed Mouth Organ**. Retrieved 2021, June 24 from <https://vajirayana.org/search/node>
- Vilavong, Sila. (1996). **History of Laos**. [in Thai]. 3rd eds. Bangkok: Matichon
- Wang, Zhe Min. (1989). “The Relationship Between Muang Cheli and Papasefu in the mid 13th Century.” [in Thai]. Master’s Thesis (History). Chulalongkorn university.
- Xayyavongkhamdy, Thongsa et al. (1989). **History of Laos Volume III 1893 – Present**. [in Lao]. Vientiane: the Department of Education, Scientist and Sport of Lao PDR.

Personal Communications

Na Ubon, Phala. Singhasatheeth's Residence. Phichitrakson Road, Tambonnaimueang, amphor Mueang, Ubonrtachathani Province.

Personal Communication. 2013.

Phuripat, Oraindr. Srithongwili School, Phatummalai Road, tambonnaimueang, amphor Mueang, Ubonrtachathani Province. **Personal Communication.** 2013.

Woothong, Bunyen. Vientiane: Lao People's Democratic Republic.

Personal Communication. 1996.